

CAMPANIE ÎMPOTRIVA MANIPULĂRII INFORMAȚIONALE PRIN INTERMEDIUL MASS-MEDIA

RAPORT DE MONITORIZARE a instituțiilor mass-media privind prezentarea subiectelor de interes public major pentru stabilirea posibilelor tendințe de manipulare informațională

nr. 3,
august-octombrie 2014

National Endowment for Democracy
Supporting freedom around the world

Campania împotriva manipulării informaționale a fost lansată de **Asociația Presei Independente (API)** cu suportul **Fere Press Unlimited (Olanda)** și **National Endowment for Democracy (SUA)**. Raportul de monitorizare a fost realizat în cadrul proiectului "Promovarea jurnalismului obiectiv și creșterea nivelului de educație în domeniul mass-media a locuitorilor din regiunile Moldovei", finanțat de **National Endowment for Democracy (NED)**. Opiniile exprimate reprezintă poziția autorilor care nu neapărat coincide cu poziția finanțatorului.
www.api.md

I. INFORMAȚII GENERALE

În perioada 1 februarie – 31 octombrie 2014, Asociația Presei Independente (API) monitorizează un șir de instituții mass-media din Republica Moldova pentru a stabili tendințele de manipulare informațională a opiniei publice. Rezultatele monitorizării, inserate în rapoarte trimestriale, prezintă o analiză în profunzime a modului în care principalele instituții de presă din țară reflectă aceleași subiecte de interes public, subiecte ce vizează anumiți actori politici sau economici.

Scopul și obiectivele monitorizării:

De a stabili tendințele de manipulare de către mass-media în abordarea subiectelor controversate ce vizează actori politici sau economici, de a încuraja presa să se abțină de la manipulare și de a ajuta consumatorii de produse mass-media să facă distincție între manipulare și reflectarea corectă și echidistanță a realității.

Criteriile de selectare a mass-media monitorizate:

- Forma de proprietate – publice și private
- Aria de acoperire – naționale și regionale
- Limba – română și rusă
- Impactul – tirajul și auditoriul

Presa scrisă: *Timpul*, *Ziarul Național*, *Komsomolskaya Pravda v Moldove* (au fost analizate versiunile online ale acestor publicații)

Audiovizual: *Moldova 1*, *Prime TV*, *Publika TV* (emisiunile de dezbateri - la postul de televiziune, știrile – pe pagina web Publika.md), *Jurnal TV*, *Accent TV* (versiunea online), *Pro TV*, *TV 7* (emisiunile de dezbateri - la postul de televiziune, știrile – pe pagina web Tv7.md)

Presa online: *Omg.md*, *Jurnal.md*

Proceduri de analiză:

Materialele relevante au fost supuse unei analize comparative, drept text de referință servind comunicatele de presă, declarațiile pentru presă făcute la conferințe sau briefinguri, în parlament, guvern, alte instituții ale statului sau private.

A fost aplicată, în principal, metoda analizei calitative de conținut. Ținând cont de faptul că manipularea prin intermediul mass-media se produce deseori prin selectarea evenimentelor pentru reflectare, selectarea surselor, tendențiozitatea textelor și titlurilor, selectarea imaginilor video, a fotografiilor și a legendelor la acestea, a fost măsurată frecvența și perspectiva abordării subiectelor respective, analizate sursele utilizate, tonalitatea reflectării subiecților știrilor, imaginile și limbajul utilizat.

Subiectele monitorizate au fost identificate în funcție de importanța acestora și corespunderea lor cu interesul public.

Printre principalele subiecte monitorizate în perioada 1 august - 31 octombrie 2014 s-au numărat:

- protestele fermierilor în legătură cu embargoul introdus de Federația Rusă la importul de fructe și conserve din Republica Moldova (4-10 august 2014);
- campania de informare a PDM cu referire la alegerile primare (8-14 septembrie 2014);
- acuzațiile de fraudă la BEM la adresa liderului PLDM Vlad Filat (8-14 septembrie 2014);
- refuzul Ministerului Justiției de a înregistra Partidul lui Renato Usatîi (15-21 septembrie 2014);
- asumarea unor proiecte de legi de către Guvern (22-28 septembrie 2014),
- sancționarea de către CCA a radiodifuzorilor care retransmit posturi rusești (6-15 octombrie 2014).

Raportul își propune să identifice și să prezinte cazurile când instituțiile mass-media monitorizate au admis încălcări deontologice în reflectarea subiectelor selectate și/sau au utilizat tehnici de manipulare informațională.

II. TENDINȚE GENERALE ÎN MASS-MEDIA DIN R. MOLDOVA

Datele monitorizării din perioada 1 august - 31 octombrie 2014 relevă anumite tendințe de manipulare a informației de către unele mass-media în reflectarea subiectelor de interes public.

Manipularea s-a produs în special prin:

Selectarea/filtrarea informațiilor: Unele mijloace de informare în masă au recurs la selectarea subiectelor pentru mediatizare în funcție de simpatiile sau antipatiile lor față de anumiți actori. Astfel, de exemplu, posturile de televiziune *Prime* și *Publika* au reflectat exhaustiv campania de informare a PDM cu privire la alegerile primare, selectând subiectele și sursele astfel încât să creeze o imagine favorabilă protagoniștilor. Alte mass-media au recurs la filtrarea informației, pentru a-i pune în lumină proastă pe anumiți protagoniști (de exemplu, *Omg.md*, la reflectarea subiectului privind campania de informare a PDM). Totodată, o parte din subiecte au rămas în afara agendei unor instituții mass-media. De exemplu, protestele producătorilor agricoli nu au fost reflectate de *Jurnal.md* și *Jurnal TV*, aceste media evitând să reflecte și refuzul Ministerului Justiției de a înregistra Partidul Nostru al lui Renato Usatîi.

Exacerbarea faptelor: O altă tehnică de manipulare la care au recurs unele instituții mass-media monitorizate a constat în exacerbarea faptelor, cu scopul de a perpetua și promova anumite mesaje. Aceasta s-a realizat fie prin acordarea unei prea mari atenții detaliilor, fie prin exagerarea faptelor. Cel mai des la exacerbarea faptelor a recurs portalul *Omg.md*, posturile *Prime TV* și *Publika TV* (în reflectarea subiectelor referitoare la campania de informare a PDM).

Selectia surselor: În unele cazuri a fost asigurat un pseudo-pluralism de opinii, fiind selectate surse și opinii care să exprime același gând, să transmită același mesaj, cu scopul de a perpetua percepția pozitivă sau negativă despre anumiți actori. Acest procedeu a fost utilizat de mai multe mass-media monitorizate la reflectarea subiectelor privind acuzațiile de fraudă la adresa președintelui PLDM Vlad Filat (*Jurnal.md*, *Jurnal TV*), campania de informare a PDM (*Prime*,

Publika TV, Omg.md), asumarea responsabilității Guvernului pentru un pachet de legi (Omg.md).

Tendentiozitatea informației: Difuzarea informațiilor tendențioase a fost un procedeu la care au recurs o parte din instituțiile mass-media monitorizate. În unele cazuri, nu au fost separate faptele de opinii, realitatea fiind prezentată prin prisma autorilor (de exemplu, Omg.md, Accent TV, în știrile referitoare la protestele producătorilor agricoli).

Limbaj/etichetare: În perioada de referință, unele mass-media monitorizate au recurs la prezentarea informațiilor pe un ton sarcastic sau persiflator, la utilizarea termenilor peiorativi față de un eveniment sau față de un personaj (de exemplu, Omg.md, în materialele despre Campania de informare a PDM).

III. ANALIZA DATELOR¹

Subiectul 1: Protestele fermierilor în legătură cu embargoul introdus de Federația Rusă la importul de fructe și conserve din Republica Moldova (4-10 august 2014).

Context. La 5 august 2014, agricultorii și fermierii din nordul țării au organizat o acțiune de protest, prin care au cerut Guvernului să adopte măsuri de urgență, în legătură cu embargoul impus de Rusia. Producătorii de legume și fructe au anunțat că vor bloca traseele principale din nordul țării cu tehnică agricolă și au avertizat că dacă nu vor fi auziți, vor porni cu tehnică agricolă spre Chișinău. La 6 august, o coloană de tehnică agricolă a pornit spre Bălți. În aceeași zi, premierul Iurie Leancă s-a deplasat la Edineț pentru a se întâlni cu fermierii. După întâlnire, aceștia au renunțat la protest. Asociațiile de profil „Moldova Fruct”, „UniAgroProtect”, „Agroinform” și Federația Națională a Fermierilor din Moldova au cerut guvernării să demareze negocieri cu structurile Uniunii Europene pentru a liberaliza exporturile de fructe în UE. De notat că reprezentanții asociațiilor de producători și-au manifestat dezacordul cu protestele agricultorilor din nordul R. Moldova, precizând că în spatele acestor manifestații stau anumiți oameni politici care s-au bucurat de instituirea acestor embargouri.

Cele 12 mass-media monitorizate au abordat diferit subiectul. Unele au pus accentul pe eforturile întreprinse de autorități pentru a soluționa problema, altele au scos în evidență impotența autorităților de a rezolva criza. Au fost și media care au evitat să prezinte protestele ca pe o situație de criză, iar unii au omis să reflecte subiectul în general.

Accent TV a difuzat în perioada de raport patru știri, toate dezechilibrate și manipulatorii. Astfel, la 5 august Accent TV difuzează o știre amplă în care sunt prezente doar opiniile protestatarilor, toate anti-UE și pro-Rusia (<http://a-tv.md/index.php?newsid=2721>). La 6 august în buletin a fost inclusă știrea cu titlul [Bălți, drumul spre Chișinău](#). Este o relatare a reporterului, fără a fi inserate declarații ale fermierilor, iar ca sursă a informației sunt menționați reporterii Accent TV. Părtinirea autorului transpare din faptul că acesta trage concluzii și include opiniile

---

¹ Studiile de caz sunt prezentate în ordine alfabetică

proprii în știri, poziționându-se de partea unei părți din conflict. La 7 august este difuzat un material de la conferința lui Igor Dodon despre “acordul nenorocit” care, potrivit lui Dodon, ar trebui să fie denunțat. Știrea este dezechilibrată, fiind prezentă doar opinia lui Dodon. O altă știre, cu titlul [Agricultorii au părăsit ședința cu primul ministru](#), relatează despre deplasarea fermierilor cu tehnica agricolă spre Chișinău, pentru a avea un dialog cu reprezentanții din Guvern. Se dau declarații ale fermierilor privind motivul protestului, iar reporterul menționează că la ședința cu Iurie Leancă acesta ar fi făcut mai multe promisiuni pentru soluționarea problemei, însă declarațiile lui Iurie Leancă lipsesc. Știrea are o durată de 6 minute(!), fiind prezenți mulți fermieri care lansează acuzații în cadru. Și [reportajul](#) din 8 august despre întâlnirea de la Edineț a lui Iurie Leancă cu fermierii este voluminos, având durata de aproximativ 6 minute.

În concluzie, Accent TV a manipulat prin difuzarea unor știri unilaterale și tendențioase menite să transmită doar mesaje anti-guvernare și anti-UE, pe de o parte, și pro-Rusia și pro-Uniunea Vamală, pe de altă parte.

Jurnal.md și Jurnal TV nu au avut materiale la tema dată, manipulând astfel prin omisiune.

KP v Moldova a publicat trei știri relevante, toate cu anumite carențe ce țin de deontologia profesională. Astfel, la 6 august, publicația titra: [Fermierii din Moldova: „Vom arunca cu mere și prune stricate în clădirea Guvernului”](#). Autorul relatează despre intenția fermierilor din nordul republicii de a veni la Chișinău, pentru a protesta în fața Guvernului. În material, jurnalistul dă declarațiile fermierilor, fără nume, care aduc anumite acuzații autorităților, însă opinia altei părți a conflictului nu apare în material. Alte două știri dezechilibrate sunt publicate la 5 și 8 august. În ambele știri sunt incluse opiniile ale celor nemulțumiți de situația creată, inclusiv a președintelui Federației Naționale a Fermierilor din Moldova, care e nemulțumit de inacțiunile autorităților, însă opinia reprezentanților guvernului lipsește (vezi [Fermierii din Moldova vor continua protestele și săptămâna viitoare](#) din 8 august și [În partea de nord a Moldovei, fermierii au blocat drumurile în semn de protest](#) din 5 august).

Radiodifuzorul public **Moldova 1** a difuzat la 7 august [o știre](#) despre întâlnirea premierului Leancă cu producătorii agricoli, la Edineț, accentul fiind pus pe faptul că acesta a fost huiduit. Știrea oferă voce premierului, după care Iurie Leancă intervine în direct prin telefon, vorbind despre soluțiile pentru situația de criză, dar și despre faptul că producătorii agricoli ar fi incitați la proteste de anumiți politicieni. Opiniile producătorilor au rămas în afara materialului respectiv, la fel ca și opiniile experților.

Agenția de știri online **Omg.md** a avut în total cinci știri la subiect, în mare parte echilibrate. Acestea au informat despre intenția producătorilor agricoli de a ieși la proteste și de a porni spre Chișinău, dar și despre întâlnirea producătorilor cu premierul Leancă. O știre problematică este cea din 5 august intitulată [Fermierii moldoveni planifică un marș spre Chișinău](#), în care poziția autorităților de la Chișinău față de scrisoarea-ultimatum care le-a fost adresată de fermieri este contrapusă poziției Ambasadei Federației Ruse la Chișinău. Astfel, potrivit **Omg.md**, primii au rămas indiferenți la scrisoare, în schimb cei din urmă au fost deschiși să se întâlnească și să-i asculte pe fermieri. Ultimul alineat, bazat pe declarațiile anonime ale unor

protestatari, conține amenințări care pot genera panică în rândul populației: „Dacă autoritățile nu vor schimba politica și gasterbaiterii moldoveni vor fi excluși din Federația Rusă, atunci în Moldova se poate întâmpla un al „doilea Maidan”. Știrea respectivă are un caracter tendențios, marea majoritate a surselor fiind anonime. La surse anonime se recurge și în știrea din 7 august cu titlul [Fermierii l-au huiduit pe premierul Leancă](#). Știrea se referă la întrevvederea prim-ministrului Iurie Leancă cu fermierii protestatari, agenția apelând la participanți ca să descrie întâlnirea. Totuși, chiar dacă vorbitorii ale căror nume nu sunt incluse în știre afirmă că premierul nu a venit cu soluții concrete pentru a le rezolva problemele, nu este inclusă și părerea lui Iurie Leancă vizavi de acest subiect.

Postul de televiziune cu acoperire națională **Prime TV** a difuzat cinci știri cu referire la subiectul monitorizat. De notat că până pe data de 7 august **Prime** a evitat să informeze despre proteste, deplasând accentul de pe proteste pe embargou și consecințele acestuia pentru agricultorii moldoveni. Astfel, știrile difuzate în perioada 4-6 august au informat despre acuzațiile reciproce dintre ministrul Economiei Andrian Candu și deputatul Iurie Dodon cu referire la acest subiect, soluțiile căutate de guvern pentru a ajuta producătorii, inclusiv tratativele cu partea rusă. La 7 august, **Prime** difuzează știrea intitulată [Guvernul va ajuta agricultorii](#), care se referă la întâlnirea premierului Iurie Leancă cu producătorii din nordul țării. În material se face referire la declarațiile lui Iurie Leancă „făcute la o întâlnire cu fermierii din nordul țării”, fără a specifica contextul acestei întâlniri. Nu se menționează cu ce scop și de ce a fost convocată această întrunire. În schimb, în partea a doua a materialului se spune că „între timp, zeci de producători și-au scos tehnica agricolă în apropiere de Bălți”. Este prezentată opinia a doi fermieri, revoltați de închiderea pieței de desfacere din Rusia și opinia președintelui UniAgroProtect, Alexandru Slusari, care spune că „se manipulează cu opinia publică”. În final, se vorbește despre embargoul impus de Federația Rusă, burtiera enunțând: „Soluții anti-embargou”, fiind evitat cuvântul „protest”.

Despre protestele propriu-zise se vorbește direct pentru prima dată abia în buletinul din 8 august. „Protestul agriculturilor din nordul țării s-a încheiat după ce au avut o discuție cu premierul Iurie Leancă. Săptămâna viitoare mai mulți producători de fructe și legume vor veni la Chișinău pentru a negocia cu Executivul”, se spune în știre, burtiera enunțând [Protestul agriculturilor s-a încheiat](#). Vocea de după cadru afirmă că timp de 2 zile fermierii au protestat în apropiere de Bălți, iar unii au venit la manifestație cu tot cu tehnica agricolă. Or, protestele au început la 5 august și evitarea termenului „protest” în știrile precedente denotă o tentativă de a manipula informația, astfel încât la publicul larg să nu ajungă informația respectivă.

Postul de televiziune **Pro TV Chișinău** a difuzat două materiale la subiect, dintre care unul cu accent secundar, despre proteste vorbindu-se în contextul altor evenimente (vezi știrea [Fabrici în faliment?](#) din buletinul din 5 august). Al doilea material, din 7 august, intitulat [Discuție cu huiduieli](#), se referă la întâlnirea premierului Leancă cu producătorii agricoli de la Edineț. Accentul e pus pe faptul că demnitarul de stat a fost huiduit, iar surselor li se oferă voce nu pentru a vorbi despre esența problemei și soluțiile propuse, ci pentru a arăta cum premierul Leancă încearcă să calmeze spiritele din sală. În material nu sunt incluse opiniile protestatorilor, dar nici opiniile experților sau analiștilor economici.

Publicația **Timpul** a inserat două știri relevante, dintre care în una, preluată de pe Publika.md, există un mare dezechilibru între opiniile producătorilor și declarațiile lui Iurie Leancă, care este citat masiv (vezi [Iurie Leancă în fata agricultorilor: nu dorim să devenim victime ale deciziilor rusești, nu va mai lăsați manipulați](#), din 8 august). O altă știre succintă, preluată de pe Curentul.md, informează despre invitația pe care a făcut-o Guvernul țărilor arabe să cumpere fructe din Moldova și, la fel, este citat doar premierul Leancă ([Guvernul cheamă importatorii din Qatar și Egipt să cumpere fructele moldovenesti](#), din 8 august).

Ziarul național a avut o abordare aparte față de acest subiect. Astfel, la 4 august, publicația inserează materialul [ATENȚIONARE: „În spatele protestelor fermierilor din R. Moldova stau cei care s-au BUCURAT de embargouri”](#). Știrea este despre declarația făcută de reprezentanții asociațiilor de fermieri din Moldova care susțin că în spatele mai multor acțiuni din ultimul timp ale fermierilor în vederea soluționării crizei embargourilor ar sta unele partide politice. Știrea prezintă o singură parte din conflict, lipsește opinia politicianilor vizați, dar și a experților economici sau a reprezentanților Ministerului Agriculturii. La 8 august ziarul a titrat [AJUTOR de peste Prut! România va importa MII DE TONE de mere din R. Moldova](#). În știre nu a fost inclusă părerea vreunui producător care protestează și nici a vreunui expert în agricultură. Fotografia care însoțește textul nu are legendă, în imagine fiind premierul Leancă și câțiva cetățeni. Astfel nu este clar dacă fotografia este făcută la întâlnirea premierului, Iurie Leancă, cu producătorii de la Edineț sau de la Bălți. Un alt titlu prin care cititorului i se transmite mesajul de calm este [GESTUL lui Iurie Leancă pentru a CALMA spiritele la Edineț](#). Materialul publicat la 7 august este însoțit de o fotografie a premierului Leancă nu de la întâlnire, ci din biroul său.

Subiectul 2. Campania de informare a PDM cu referire la alegerile primare (8-14 septembrie 2014)

Context. *Partidul Democrat din Moldova și-a propus să organizeze, pe 28 septembrie, alegeri primare la care cetățenii să aleagă singuri candidații cu care vor merge democrații la alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014. La începutul lunii septembrie, PDM a anunțat lansarea unei campanii pentru promovarea alegerilor deschise pentru candidații pe listele PDM. Campania a inclus un turneu de informare prin satele și orașele țării, cu un autocar numit „Expresul Vocea Moldovei”. Pe lângă deputați și membri de partid, în turneu au plecat și miniștrii PDM din guvern. În unele media, dar și în mediul analiștilor politici au apărut reacții critice referitor la utilizarea resurselor publice de către miniștri și la legalitatea participării acestora în astfel de acțiuni.*

Unele mijloace de informare în masă au reflectat masiv subiectul, prezentându-l din perspectiva unicității, necesității acestuia pentru informarea populației. Nici o știre sau emisiune produse de aceste media nu a pus pe tapet problema legalității participării miniștrilor PDM la această acțiune și a utilizării resurselor administrative în scop electoral. Alte mass-media au prezentat subiectul printr-o prismă critică, adoptând un unele cazuri un limbaj persiflator și tonalitate negativă.

Accent TV a publicat un [Vox pop](#), în emisiunea informativă de limbă rusă din 10 septembrie, în care toți respondenții exprimă opinii critice față de inițiativa PDM.

Postul public de televiziune **Moldova 1** a informat la 8 septembrie despre [Turneul de informare](#). Unghiul de abordare se axează pe prezentarea simplă a evenimentelor PDM, în secvențele incluse în știri fiind prezentate platforma și modalitatea de întocmire a listelor electorale. Știrea conține doar opinii ale cetățenilor care „*au salutat ideea de a decide singuri cine îi va reprezenta în Parlament*”, și nu este inclusă nici o opinie a experților sau comentatorilor vizavi de participarea miniștrilor PDM la acest turneu.

La 11 septembrie, **Moldova 1** a dedicat acestui subiect emisiunea [Moldova în direct](#), la care a participat Marian Lupu și comentatori și experți din partea societății civile. Moderatoarea a formulat întrebări privind participarea miniștrilor în această campanie și a acceptat răspunsurile favorabile PDM, fără a insista asupra legalității sau ilegalității participării miniștrilor PDM în această campanie etc.

Portalul de știri **Omg.md** a reflectat foarte activ subiectul în cauză, publicând în perioada de referință 10 știri, două dintre care de genul „cancan”. Mai mult din jumătate din titlurile celor 10 știri conțin același text – „O zi din viața partidului lui Plahotniuc”.

Marea majoritate din cele 10 materiale semnate de reporterii **Omg.md** care au însoțit “caravana” au avut un caracter tendențios. Faptele nu au fost separate de opinie, iar limbajul utilizat de autori a fost persiflator. Vezi, de exemplu, știrile din 8 septembrie: [O zi din viața partidului lui Plahotniuc](#), [O zi din viața partidului lui Plahotniuc: El a spus „Să pornim”](#), [O zi din viața partidului lui Plahotniuc: Prima staționare la restaurant](#), [O zi din viața partidului lui Plahotniuc: Discuții în câmp](#).

Informația de background din mai multe știri include aceleași detalii menite să amplifice anumite mesaje negative cum ar fi cel privind intoxicarea într-o tabără de vară a unui grup de tineri ce participau la o acțiune organizată de PDM. Totodată, în unele știri se recurge la limbaj persiflator, cum ar fi, de exemplu, știrea din 9 septembrie intitulată [Partidul lui Plahotniuc își asigură ministrii cu haine de schimb pentru întâlnirile cu electoratul](#), care se referă la garderoba Valentinei Buliga. „*Este evident că detaliile naționale de pe costume sunt văzute de Pr-iștii PDM ca o apropiere de popor, iar costumul pantalon pentru femei este văzut de PDM ca un indicator al bărbăției și egalității gender*”, afirmă reporterul pe un ton zeflemitor, încălcând astfel și principiul separării faptelor de opinie.

O altă știre de gen „cancan” este știrea intitulată [De ce Lupu nu se desparte de cravata de culoare bordo](#) din 10 septembrie. Aceasta conține și 4 fotografii de la diverse întruniri din cadrul caravanei, la care Marian Lupu poartă aceeași cravată. Tonalitatea persiflatoare se face simțită în alineatul doi: „*Un astfel de detaliu a atras atenția celor cu spirit de observație din simplul motiv că o singură cravată purtată de câteva ori nu este de bon ton pentru persoanele care se consideră politicieni*”.

Postul de televiziune cu acoperire națională **Prime TV** a avut în total cinci știri care au reflectat cu lux de amănunte întâlnirile din teritoriu, informând despre aceea că deputații și ministrii deputați au discutat cu localnicii despre noul sistem de alegeri inițiat de PD, dar și despre importanța creșterii economice și a bunăstării cetățenilor. Majoritatea știrilor au fost electorale,

având un pronunțat caracter propagandistic. Astfel, în [știrea](#) din 9 septembrie au avut intervenții mai mulți reprezentanți PDM și doar Marian Lupu și Igor Corman s-au referit nemijlocit la noua posibilitate de a alege candidații PDM. Ceilalți vorbitori au făcut afirmații și declarații potrivit cărora drumurile mai bune sau viteza mare a Internetului se datorează Partidului Democrat. Reportajul conține un Vox populi privind utilitatea acțiunii, toți respondenții suținând inițiativa respectivă.

Un alt reportaj în care se vorbește despre inițiativa propriu-zisă, dar și despre implicarea PDM în soluționarea diferitelor probleme majore cu care se confruntă populația, este cel din 10 septembrie, cu titlul [Democrații insistă asupra stabilității politice](#). La 11 septembrie este difuzat un [reportaj](#) în care se pune accentul pe soluțiile propuse de liderii PDM pentru a depăși efectele embargoului rusesc. În [reportajul](#) din 12 septembrie, liderii PDM au anunțat că atragerea investițiilor, crearea locurilor noi de muncă și modernizarea infrastructurii regionale sunt prioritățile Partidului Democrat pentru următorii ani. [Femeile democrate au dat o mână de ajutor călugărilor](#) se intitulează știrea din 13 septembrie, acesta fiind primul subiect în care nu se menționează *Expresul Vocea Moldovei*, în care apare ministra Muncii Valentina Buliga, ca participantă la o acțiune de strângere a recoltei de la o mănăstire.

În toate știrile relevante apar imagini cu autocarul caravanei, cu Marian Lupu coborând din autocar, cu alți membrii PDM sosiți în teritoriu, cu participanții la întâlniri, care dau aprobator din cap sau sunt foarte deschiși la spusele liderilor PDM, imagini de-ale lui Marian Lupu, Valentina Buliga etc., discutând cu oamenii simpli, primind flori de la oameni, salutând oamenii simpli, copiii.

Știrile nu au inclus opinii ale comentatorilor sau analiștilor politici, experților în alegeri referitor la utilizarea resurselor administrative pentru astfel de evenimente, nici păreri ale concurenților electorali sau ale celor care nu susțin astfel de campanii.

Postul de televiziune **Publika TV** a avut un număr mare de știri (10), care deseori au conținut aceleași imagini și texte ca și materialele difuzate de Prime TV, marea majoritate a acestora având un caracter de promovare a PDM. Materialele au fost unilaterale, incluzând doar opinii ale membrilor PDM și Voxuri cu persoane ce susțineau inițiativa PDM. Experții independenți, liderii altor partide, comentatorii politici și analiștii politici nu au fost solicitați să-și dea cu părerea, să evalueze campania. În unele știri autorii au inclus foarte multe imagini care prezintă fie sigla PDM, fie drapelele partidului sau persoane ce poartă tricouri de culoare albastră, care este culoarea PDM (vezi, de exemplu, [știrea Expresul PDM Vocea Moldovei a pornit în turneu din 8 septembrie](#)). O altă știre de acest gen a fost difuzată la 12 septembrie: [„Expresul „Vocea Moldovei”, la Ungheni și Nisporeni: Crearea locurilor noi de muncă și atragerea investițiilor sunt prioritățile PD”](#).

Mesaje pur electorale, de promovare a PDM, au fost incluse în marea majoritate a știrilor. Drept exemplu concludent poate servi [știrea](#) din 9 septembrie, despre aceea că locuitorii din Hâncești sunt încântați de campania lansată de PD. *„Între colegii mei sunt oameni absolut deosebiți, care gestionează domenii speciale. Dacă avem drumuri mai bune, să știți că asta se datorează Partidului Democrat, dacă avem viteza mare la Internet și puteți comunica cu rudele din afara țării - se datorează Partidului Democrat”*, afirmă unul dintre vorbitori. *„Moldova nu are altă bogăție decât oamenii. Sarcina noastră este să muncim ca să facem condiții acestor oameni. Să aibă salarii plătite aici acasă, siguranță în ziua de mâine”*, este un alt mesaj transmis

în știrea din 11 septembrie, care prezintă PDM ca și soluția pentru problemele apărute după introducerea embargoului din partea Rusiei.

La 12 septembrie a fost difuzată știrea [Partidul Democrat, sub egida Organizației sale de Femei, anunță un nou eveniment inedit: "Familia Moldovei](#). Imaginile sunt toate de culoare albastră, prezentând fie sigla PD, fie drapelul sau maiourile cu sigla PD-ului. Subiectul este continuat și în buletinele din [13 septembrie](#) și [14 septembrie](#) în aceeași cheie.

La 13 septembrie, Publika a difuzat știrea [Femeile democrate la muncă în câmp](#). Vorbitori au fost câteva membre ale PD, starețul mănăstirii dar și ministra Muncii Valentina Buliga. Comparativ cu alte știri, în imagini nu apar sigla sau drapelul partidului, dar persoanele prezente în cadru poartă batiste albastre și căldări de aceeași culoare.

La 14 septembrie a fost pusă pe post o altă știre cu caracter electoral direct care nu are legătură cu campania Expresul. [Tinerii democrați din Chișinău concurează pentru "Trofeul Democratiei"](#) este o știre de campanie și se referă la o competiție sportivă organizată de aripa tânără a PDM. Toți actorii din știre sunt prezentați în lumină pozitivă, venind cu promisiuni, cuvinte de laudă etc. În video, la fel ca în majoritatea știrilor predomină imaginile cu sigla, culoarea sau drapelul partidului.

Postul Publika TV a discutat subiectul respectiv și la emisiunea [Fabrika](#) din 8 septembrie cu participarea speakerului Igor Corman. Accentul s-a pus pe alegerile primare, întrebările fiind formulate astfel încât telespectatorul să înțeleagă despre ce exercițiu e vorba. Moderatorii nu au adresat întrebări legate de participarea funcționarilor publici la întâlnirile respective sau despre eventuala încărcătură electorală a acestora în contextul apropiatelor alegeri parlamentare.

Materialele respective demonstrează că Publika TV a fost porta-Vocei PD-ului care a dat start campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014.

Ziarul **Timpul** a informat la 8 septembrie despre aceea că [PDM a lansat Expresul Vocea Moldovei pentru a se consulta cu cetățenii din țară](#). Materialul citează un comunicat de presă al PDM și este dezechilibrat, incluzând doar declarații ale reprezentanților partidului. La 14 septembrie Timpul a publicat materialul [PDM vrea să facă din interesele familiei o prioritate națională](#), la fel dezechilibrat, în care vorbește despre acțiunea PDM „Familia Moldovei”, dar menționează și despre Expresul Vocea Poporului. Știrea, preluată de pe IPN, care citează un comunicat al PDM, prezintă opiniile liderului PDM Marian Lupu și Ministrei Muncii și Familiei Valentina Buliga.

Subiectul 3. Acuzațiile de fraudă la BEM la adresa liderului PLDM Vlad Filat (8-14 septembrie 2014)

Context. La 12 septembrie, deputatul în Parlament, șeful Comisiei parlamentare pentru economie și finanțe Veaceslav Ioniță, fost membru PLDM, anunța că deține informații potrivit cărora de la Banca de Economii a Moldovei (BEM) ar fi fost fraudate 120 mln de lei, iar în spatele schemelor cu implicarea companii off-shore s-ar afla liderul PLDM Vlad Filat. În replică, într-un comunicat de presă, Vlad Filat afirmă că ar fi vorba de minciună și răzbunare, în

condițiile în care Ioniță a fost lipsit de sprijin politic încă în luna august, iar la prima ședință a Parlamentului ar fi urmat să fie demis din funcția de președinte de comisie parlamentară.

Mass-media monitorizate au reflectat subiectul dat din diferite perspective. O parte l-au urmărit cu lux de amănunte revenind cu flashuri și citând fidel acuzațiile lui Veaceslav Ioniță, iar altele l-au prezentat ca pe o acțiune cu caracter electoral, orchestrată de persoane interesate.

Jurnal TV a avut o amplă [stire](#) cu citate din ambele părți, cu tentative de a contacta diverse surse. De notat că pe lângă acuzațiile lui Ioniță la adresa lui Filat, în știre sunt citați și deputați din opoziție care au declarat că, pe lângă Vlad Filat, în fraudă ar fi implicat și Vlad Plahotniuc.

Aceeași abordare se atestă și la **Jurnal.md** care a publicat la 12 septembrie articolul [Filat, acuzat de Ioniță că ar fi furat 120 de mil. de lei de la BEM](#). Ca surse apar unii deputați din opoziție care declară că furtul de la BEM s-a făcut în complicitate cu oligarhul Vladimir Plahotniuc. Într-o altă știre din 12 septembrie - [Filat nu a putut fura Banca de Economii fără Plahotniuc // EXPERTI](#) sunt incluse opiniile invitaților emisiunii Ora Expertizei de la Jurnal TV din 12 septembrie, potrivit cărora Vlad Filat nu ar fi avut mână liberă la Banca de Economii decât cu acceptul lui Vladimir Plahotniuc.

KP v Moldova a avut o abordare diferită, în materialul relevant fiind luate ca bază nu acuzațiile lui Ioniță, ci replica PLDM la aceste acuzații și lansarea unor învinuiri la adresa primului (vezi materialul din 12 septembrie intitulat [Vladimir Filat despre Ioniță: „Îmi pare rău că acesta este folosit pentru a submina situația din Republica Moldova](#)). Întreg materialul este bazat pe declarațiile lui Filat care îl acuză pe Ioniță că ar fi folosit de terțe persoane interesate, fără a prezenta și opinia lui Ioniță față de aceste învinuiri.

Omg.md a publicat 14 știri, toate fiind inserate într-o singură zi – pe 12 septembrie! Acestea, în mare parte, au conținut doar acuzațiile lui Ioniță, fără a prezenta replica celor vizați. Știrile de pe **Omg.md** nu au inclus și păreri ale experților, care ar fi vărsat lumină asupra situației de la BEM și asupra acuzațiilor de fraudă. În unele cazuri, informația de context nu a fost atribuită vreunei surse, iar modul în care a fost selectată lasă impresia că autorul încearcă să demonstreze că Filat este principalul responsabil de situația dezastruoasă de la BEM. Vezi, de exemplu, știrile [Colegii din PLDM l-au amenințat pe Ioniță cu închisoare și dosare penale, Veaceslav Ioniță a declarat despre presiuni și amenințări din partea partidului lui Filat, În Moldova ia amploare un scandal grandios de corupție](#).

Singura știre în care a fost inclusă opinia lui Vlad Filat vizavi de aceste acuzații se intitulează [Filat a respins acuzațiile de implicare în fraudele de la Banca de Economii](#). Aceasta se bazează pe comunicatul publicat pe site-ul oficial al PLDM, în care se menționează că declarațiile lui Ioniță sunt niște falsuri, că Ionița a fost exclus din partid pe 18 august 2014 și că acuzații de acest gen vor continua, în contextul viitoarei campanii electorale.

Alte exemple de știri dezechilibrate: [Reprezentanții partidului lui Filat și Plahotniuc au boicostat ședința comisiei în cazul „Banca de economii”, Filat este acuzat de spălare de bani din Banca de Economii, Guvernul Leancă este implicat în fraude de peste un miliard de lei – deputat., În fraudele de la BEM sunt implicate și campanii românești, deputat](#).

De notat că pe site-ul **Omg.md** la rubrica [Întrebare rezonabila/Резонный вопрос](#) a fost formulată întrebarea: „Dar Filat, care a spălat sute de milioane de lei ale depunătorilor celei mai mari bănci din Moldova, a fost inclus în „lista inamicilor” creată de Serviciul de securitate și informare?”. Astfel, site-ul dezvoltă atitudinea negativă față de protagonist și convingerea că acesta ar fi vinovat, bazată doar pe acuzațiile lui Ioniță, fără a fi prezentate probe convingătoare și fără a fi respectată prezumția nevinovăției.

Postul public **Moldova 1** a informat la 12 septembrie despre acuzațiile grave la adresa liderului PLDM, Vlad Filat, [stirea](#) fiind echilibrată, dar fără a include opinii ale experților independenți, analiști economici sau politici.

Publicația **Timpul** preia la 12 septembrie o [stire](#) de pe Deschide.md, în care se oferă mai mult spațiu și credibilitate lui Ioniță, dar este și părerea celei de-a doua părți din conflict.

Ziarul național a avut altă abordare, luând ca bază nu acuzațiile lui Ioniță și detalii din schemele presupuselor spălări de bani prezentate de Ioniță, ci răspunsul detaliat al lui Vlad Filat referitor la aceste acuzații. Respectiv, PLDM i-a fost acordat mai mult spațiu. Articolele nu conțin opinii ale experților independenți sau analiștilor economici, iar imaginea utilizată este una mai veche, fiind preluată în timpul ședințelor în plen, prezentându-l pe Ioniță în discuție cu liderul PCRМ Vladimir Voronin. Or, în text nu se face referire la PCRМ sau liderul acestui partid (vezi [Ioniță: „Din BEM au fost spălate milioane de lei”; Filat: „Ioniță este o sculă și agentul raiderului nr.1 în CSI”](#)).

O altă știre structurată în aceeași manieră este cea publicată la 12 septembrie - [DECLARATIE // „Probele lui Veaceslav Ioniță sunt DESENE ANIMATE. Mi-e milă de el”](#). Autorul prezintă într-o frază acuzațiile lui Veaceslav Ioniță la adresa liderului PLDM, Vlad Filat, după care urmează trei opinii ale membrilor PLDM. Știrea nu are nici un expert care să comenteze aceste acuzații.

Subiectul 4. Refuzul Ministerului Justiției de a înregistra Partidul lui Renato Usatîi (15-21 septembrie 2014)

Context. *La 15 septembrie, Ministerul Justiției a prezentat Comisiei Electorale Centrale (CEC) lista partidelor eligibile pentru participare la alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014. În această listă nu figura și Partidul lui Renato Usatîi - PaRUs. Potrivit ministrului Justiției Oleg Efrim, partidul respectiv nu a fost înregistrat pe motivul bănuielii rezonabile de falsificare a cel puțin o treime din listele prezentate la minister. Documentele depuse pentru înregistrare au fost ridicate de Inspectoratul General de Poliție, care a constatat că din cele 5000 de semnături, peste 1500 s-au dovedit a fi false. În replică, Renato Usatîi a negat că semnăturile ar fi fost falsificate, acuzând ministrul că ar acționa la comanda liderului PLDM, Vlad Filat.*

Aproape toate mass-media care au abordat subiectul respectiv au prezentat informația unilateral, dintr-o singură perspectivă. Majoritatea nu au citat ambele părți din conflict, oferind cuvânt doar părții acuzatoare. De asemenea, în materiale nu au fost incluse opinii ale experților independenți, ale analiștilor politici (vezi de exemplu [stirea](#) relevantă de la postul public de televiziune **Moldova 1** difuzată la 15 septembrie; materialul [Actele de înregistrare a partidului](#)

[lui Usatîi, CONFISCATE de MAI](#), din **Ziarul național**, 15 septembrie; [știrea](#) din buletinul din 15 septembrie de la **TV7**; [știrea](#) relevantă din buletinul de la **Accent TV** din 18 septembrie; materialul intitulat [Renato Usatîi: „MAI a început o operațiune specială - distruge PARUS-ul cu orice pret”](#) din **KP v Moldova** din 17 septembrie).

Cele mai multe probleme și curențe deontologice au fost constatate în materialele portalului de știri **Omg.md**, care a difuzat în total 6 știri privind refuzul MJ de a înregistra partidul lui Renato Usatîi. Portalul a prezentat poziția lui Renato Usatîi într-o [transmisiune live](#) de la conferința de presă a acestuia, din 15 septembrie, dar și în știri separate în care sunt scoase în prim-plan acuzațiile lansate de Usatîi la adresa ministerului și liderului PLDM ([Lista participantilor în cursa electorală a fost coordonată personal de Filat - politician](#)), după care a inserat o știre făcută în baza declarațiilor ministrului Justiției Efrim [Ministerul Justiției nu a admis participarea partidului lui Usatîi în alegeri](#).

La 16 septembrie, **Omg.md** a publicat o știre cu curențe deontologice, care lansează acuzații grave la adresa anumitor personaje, fără a oferi acestora dreptul la replică ([Eu trebuia să fiu lichidat - Renato Usatîi](#)). Știrea este confuză, nu este clar când și unde au fost făcute declarațiile respective. Usatîi afirmă că urma să fie asasinat și că pot exista 2 comanditari ai omorului – Filat și Plahotniuc, insistând mai mult pe ideea implicării lui Filat în „complot”. Însă părerea celui din urmă lipsește din material. Totodată, autorul citează fidel declarațiile sursei, care conțin afirmații peiorative, cum ar fi, de exemplu, *Filat este un paranoic încolțit*.

O altă știre dezechilibrată este cea din 17 septembrie intitulată [MAI amenință PaRUs-ul - Renato Usatîi](#). Știrea se bazează pe postarea lui Renato Usatîi pe o rețea de socializare în care se spune că membrii PaRUs sunt telefonați și intimidați să recunoască că nu fac parte din partid. Aparent, știrea conține 2 opinii – a lui Usatîi și a Ministerului Justiției cu privire la refuzul de a înregistra partidul, dar nu este prezentă și opinia reprezentanților MAI care sunt acuzați de intimidare.

Postul de televiziune **Publika TV** a avut o singură știre la subiect intitulată [Renato Usatîi este acuzat de fals](#). Știrea controversată este echilibrată, incluzând părerea ambelor părți din conflict. Totuși, reporterul nu a respectat prezumția nevinovăției afirmând că „*Omul de afaceri Renato Usatîi a depus la Ministerul Justiției o listă cu semnături false pentru înregistrarea partidului care-i poartă numele*”. Chiar dacă face trimitere la Inspectoratul general de Poliție care ar fi constatat că peste 1300 de semnături din totalul celor 5200 aparțin unor persoane aflate în străinătate, unor cetățeni străini, dar și unor minori, reporterul ar fi trebuit să nu prezinte informația ca pe ceva împlinit, or la acel moment poliția încă investiga dacă semnăturile erau sau nu false.

Jurnal TV și **Jurnal.md** nu au reflectat subiectul respectiv.

Subiectul 5. Decizia CCA de a sancționa posturile rusești retransmise pe teritoriul RM (6-15 octombrie 2014)

Context. La 7 octombrie, patru posturi de televiziune autohtone - Prime, TV 7, RTR Moldova și Ren Moldova - care retransmit emisiunile informative „Время”, „Сегодня”, „Весту” și

„Новосту 24” produse de radiodifuzori din Federația Rusă, au fost sancționate de Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA) pentru că **nu ar asigura pluralismul de idei** și ar încălca principiul de imparțialitate în reflectarea conflictului armat din estul Ucrainei. Posturilor Prime, TV 7 și RTR Moldova le-a fost aplicată amendă maximă, iar Ren Moldova – suspendarea publicității pentru 72 de ore. La 15 octombrie, Ministerul de Externe al Federației Ruse a emis un comunicat în care califică decizia CCA drept „cenzură politică și încălcare flagrantă a libertății de expresie” al cărei adevărat scop este „de a reduce prezența informațională rusească” în Republica Moldova în cadrul „războiului informațional declanșat Rusiei de Occident”.

Unele media au prezentat decizia CCA ca pe un abuz, iar altele s-au limitat la prezentarea informației laconic, fără prea multe detalii, doar informând despre decizie.

Astfel, postul de televiziune **Accent TV** a difuzat la 8 octombrie o [stire](#) controversată, potrivit căreia CCA amendează posturile pentru antipatia față de NATO. Autorul îl citează doar pe deputatul comunist Grigore Petrenco ca sursă, declarațiile fiind preluate de pe o rețea de socializare. Autorul nu a făcut vreun efort să contacteze partea acuzată ca să-i ofere dreptul la replică.

KP v Moldova din 15 octombrie publică materialul [Ministerul de Externe din FR este alarmat de intenția RM de a cenzura mass-media](#), în care sunt prezentate doar acuzațiile la adresa CCA și a autorităților moldovenești.

Postul public de televiziune **Moldova 1** a difuzat la 7 octombrie o știre scurtă despre sancțiunile impuse de CCA pentru nerespectarea principiului echilibrului social-politic, echidistanței și obiectivității. [Stirea](#) include opinia lui Marian Pocaznoi, fostul președinte al CCA, care motivează decizia luată de membrii instituției, însă nu este inclusă opinia vreunui expert media care ar comenta această decizie, și nici opinia reprezentanților posturilor sancționate.

Portalul de știri **Omg.md** a publicat cinci știri care se referă la decizia Consiliului Coordonator al Audiovizualului. Majoritatea materialelor au avut carențe ce țin de prezența ambelor părți în conflict (vezi, de exemplu, materialele [Ne putem aștepta și la alți pași de lichidare a radiodifuziunii rusești în Moldova – Semionova](#), din 8 octombrie sau [Asociația jurnaliștilor vorbitori de limbă rusă consideră abordarea CCA tendențioasă](#), din aceeași zi. În materiale, CCA este acuzat de abordate tendențioasă și unilaterală, dar opinia membrilor acestui organ de reglementare nu este inclusă, la fel ca și constatările făcute de CCA în raportul de monitorizare. La 15 octombrie, **Omg.md** a revenit la subiect, publicând o știre privind [reacția Ministerului de Externe al Rusiei](#), care a acuzat Chișinăul de instituirea unei cenzuri politice. Știrea conține multe citate din declarația MAE rus, citatele fiind însoțite de aprecieri care nu este clar dacă aparțin autorului sau sunt extrase din declarație, cum ar fi de exemplu pasajul: *Provoacă o nedumerire profundă dorința ipocrită a autorităților moldovenești de a masca cenzura și ingerința în politicile editoriale ale mass-media autohtone cu măsuri de fortificare și protejare a drepturilor politice, care nu este atribuit nimănui.*

Probleme similare au fost înregistrate și în alte media care au reflectat subiectul vizat.

Dintr-o singură perspectivă, cea a CCA, a fost prezentată informația în ziarul **Timpul** din 7 octombrie ([Patru posturi TV au fost sancționate de CCA pentru retransmiterea știrilor privind conflictul din Ucraina](#)) și **Ziarul național** din 7 octombrie ([Televiziunile care RETRANSMIT programe rusești, AMENDATE de CCA](#)). Materialele nu au prezentat părerea reprezentanților posturilor de televiziune vizate și nici a experților independenți.

Subiectul 6. Angajarea răspunderii Guvernului pentru un set de proiecte privind modificarea și completarea unor acte legislative (25- 29 septembrie 2014)

Context. La 25 septembrie, Parlamentul a aprobat decizia Cabinetului de miniștri, prin care acesta și-a asumat răspunderea pentru un set de proiecte privind modificarea și completarea unor acte legislative. Este vorba despre șapte documente care vizează bugetul de stat, sistemul energetic, financiar-bancar și agrar, agricultura și bugetul de stat. Decizia vine după ce, potrivit unor informații neoficiale, deputații nu au ajuns la un numitor comun în privința mai multor pachete de legi, iar prima ședință a Parlamentului din sesiunea toamnă-iarnă s-a amânat. Decizia a fost criticată de opoziția parlamentară, fiind ulterior atacată de PCRM la Curtea Constituțională. Unii analiști au comentat că Guvernul are dreptul de a adopta legi în cazuri extreme, fiind vorba de doar 1-2 legi, nu pachete de câte 10 legi care nu au fost analizate de parlamentari.

Accent TV a pus pe post un reportaj tendențios în care partizanatul transpare chiar din titlu – [Leancă adoptă legi pentru Filat și Plahotniuc](#). La prima vedere, ar părea că materialul asigură pluralismul de opinie, prezentând diferite opinii - și ale deputaților comuniști (2 surse), și ale unui deputat PD, dar și ale analiștilor politici (2 surse). Totuși, analiștii politici au fost selectați astfel încât să exprime aceleași opinii ca și deputații comuniști, iar deputatul PD prin declarația sa vine să confirme că Parlamentul e dezbinat. Una din surse aduce acuzații de lovitură de stat la adresa premierului Leancă, acesta însă nu a fost solicitat să comenteze acuzațiile respective. O altă știre cu titlul [Dodon îndeamnă deputații să demită Guvernul](#), include declarația lui Igor Dodon, liderul PSRM, care califică inițiativa Guvernului drept o “sfidare a Constituției RM”. În material nu este dată nici o altă opinie a vreunui deputat, dar nici părerea părții acuzate. Subiectul a fost abordat și în [emisiunea 1+1](#) din 25 septembrie, invitat fiind deputatul în Parlament, Zurabi Todua, membru al PCRM. Prestația moderatorului a fost părtinitoare, acesta situându-se de partea invitatului pe care l-a susținut și a completat răspunsurile și acuzațiile acestuia la adresa Guvernului.

Jurnal.md a difuzat trei stiri, dintre care două au fost dezechilibrate: [Disensiuni în Coalitie: Guvernul ar putea să-și asume iar răspunderea](#), din 22 septembrie, și [Guvernul Leancă își asumă răspunderea pentru un nou pachet de legi](#), din 25 septembrie, în care nu a fost prezentă opinia opoziției. Știrea din 22 septembrie este însoțită de un material video (știrea difuzată de Jurnal TV la acest subiect) în care sunt incluse opiniile ale experților referitoare la această inițiativă.

KP v Moldova a publicat patru materiale, dintre care două au avut probleme ce țin de asigurarea echilibrului (vezi, de exemplu, știrea din 25 septembrie [În Parlament s-a criticat](#)

[inițiativa Guvernului](#) și cea din 26 septembrie [De ce Guvernul Republicii Moldova se angajează să lucreze pentru parlament?](#)) Știrile nu au conținut opinii ale analiștilor sau experților independenți.

Radiodifuzorul public **Moldova 1** a pus pe post trei știri și o emisiune, în mare parte fără probleme majore. Cel mai des întâlnite carențe țin de dezechilibrul surselor, informația fiind prezentată dintr-o singură perspectivă (vezi, de exemplu, știrea [Un nou protest organizat de socialiști din 26 septembrie](#), în care se face referire la pachetul de legi. Știrea citează doar un reprezentant al PSRM, fără a include și opinia guvernului sau a parlamentarilor din majoritate). Într-o altă știre din buletinul din aceeași zi, [Fracțiunea Partidului Comunistilor sesizează Curtea Constituțională](#) este inclusă doar informație dintr-un comunicat de presă emis de PCRM fără a fi incluse și alte opinii.

Agencia de știri online **Omg.md** a fost cea mai prolifică, publicând în două zile 22 de știri la subiectul dat! Materialele au inclus opinii ale experților (toate anti-inițiativa guvernului), ale deputaților comuniști, dar și ale majorității parlamentare. Informația de background a fost repetitivă și, deseori, nu a fost atribuită vreunei surse, vezi de exemplu [Deputat: ceea ce face Leancă este o lovitură de stat, Guvernul dorește să adopte un nou pachet de legi fără a le coordona cu parlamentul](#).

Un exemplu de știre în care faptele nu sunt separate de opinie este cea intitulată [Guvernul Moldovei lucrează pentru interesele oligarhilor țării – expert](#). Informația din ultimul alineat nu este atribuită expertului, de unde cititorul poate deduce că aparține autorului, acesta afirmând că „*premierul Iurie Leancă, al cărui guvern se află sub controlul de facto al oligarhului cu reputație controversată Vladimir Plahotniuc, încearcă să adopte un pachet de legi prin ocolirea Parlamentului și fără a le discuta public în comisiile de profil, cu încălcarea normelor unui stat democratic de drept*”. O altă știre, cu titlul [Politolog: Majoritatea de la guvernare acționează după o schemă banditească](#), e bazată pe declarațiile unui politolog, care se referă la anumite scheme banditești, fiind citate fidel declarațiile și etichetele utilizate de acesta - *scheme banditești, înclinații corupționiste, banditism* - pentru a denigra protagonistul.

Un alt exemplu de știre tendențioasă, în care faptele nu au fost separate de opinie, este știrea cu titlul [Corman a uitat că ședința comisiei parlamentare pentru economie a fost perturbată de deputații din coaliția de guvernare](#). Autorul nu se limitează la citarea opiniei lui Corman, adăugând că „*speakerul a uitat să spună că ședințele comisiei au fost boicotate anume de membrii coaliției de guvernământ*”. O știre în care informația este manipulată astfel încât să altereze mesajul transmis de sursă este cea intitulată [Stoianoglo: În Parlament lipsește dialogul](#). În declarațiile făcute, președintele Comisiei parlamentare pentru securitate națională, Alexandru Stoianoglo, califică decizia Guvernului ca și corectă, dar pentru a atenua acest mesaj, autorul scoate în titlu și lead declarația acestuia despre lipsa de dialog și compromis din Parlament.

Prime TV a difuzat două știri la subiectul dat, pe care l-a discutat și în cadrul emisiunii [Sinteza săptămânii](#) din 28 septembrie. Materialul intitulat [Guvernul și-a asumat mai multe responsabilități](#) din buletinul din 25 septembrie nu prezintă și părerea opoziției parlamentare față de subiect. Știrea e dezechilibrată și prezintă lucrurile ca și cum și parlamentarii, și guvernul

ar munci din greu, iar asumarea răspunderii ar fi fost ultima soluție pentru binele țării. O altă știre, inclusă în același [buletin](#), pare a fi echilibrată, reieșind din faptul că sunt atitudini pro și contra. Însă nu este părerea opoziției, pluralismul de opinie fiind mimat prin prezentarea opiniei reprezentanților Federației naționale a fermierilor, nemulțumiți că au rămas în afară 2 legi importante. Știrea nu pune problema de ce nu au făcut deputații acest lucru și de ce a trebuit ca guvernul să-și asume responsabilitatea. În același buletin este inclusă o altă știre despre ultima sesiune a parlamentului. Materialul prezintă opinia a trei deputați PCRМ prezenți în sala de ședințe, care au criticat decizia Guvernului de a-și asuma cele 7 proiecte de lege. Datorită modului în care a fost selectat sincronul cu deputatul PCRМ Iurie Muntean, declarația acestuia pare scoasă din context și reiese că Muntean laudă performanțele guvernării. În știre sunt incluse replicile speakerului Corman – „subscriem aprecierii dvs.” care vin să amplifice și mai mult confuzia. O altă părere, cea a liderului PL, Mihai Ghimpu, nemulțumit de asumarea legilor de către guvern, este alternată cu replica lui Igor Corman întru susținerea alegerilor parlamentare. Chiar dacă au fost incluse mai multe surse, alternanța acestora și replicile lui Igor Corman duc la diminuarea mesajului critic.

Postul de televiziune **Publika TV** a avut trei știri și o emisiune Fabrica din 25 septembrie la care toți invitații au fost pro-inițiativă, iar în materialele incluse pe parcursul emisiunii au apărut opiniile majorității parlamentare, preponderent ale membrilor PDM. Din partea comuniștilor a fost inclusă părerea Mariei Postoico care spune doar că decizia e prea rapidă.

Una din știri, difuzată la 25 septembrie, a fost dezechilibrată, fiind prezente doar opinii pro-Guvern: [Ce spun deputații din Coalitie despre decizia Guvernului de a-și asuma răspundere pentru un nou pachet de legi.](#)

Aceeași problemă ce ține de echilibrul surselor a fost atestată și în materialele din 25 septembrie din ziarul **Timpul** - [Guvernul și-a asumat răspunderea pentru un nou pachet de legi și \(PARLAMENT\) Guvernul Leancă și-a angajat răspunderea pentru șapte legi noi; ședința Parlamentului s-a încheiat \(FOTO\)](#) .

TV 7 a difuzat cinci materiale, dintre care unul – [Corman: Guvernul și-ar putea asuma din nou răspunderea politică pentru anumite proiecte de legi](#), a avut probleme legate de dezechilibru. Celelalte știri au fost fără abateri de la standardele profesionale.

Toate cele trei materiale publicate în **Ziarul național** au prezentat doar opinii pro-Guvern, fără a oferi cuvânt celor care au contestat decizia: [Guvernul și-a asumat RĂSPUNDEREA pentru un nou pachet de legi. E a doua oară în ultimele două luni!](#) din 25 septembrie și [Iurie Leancă a prezentat în Parlament pachetul de legi pentru care Guvernul și-a asumat astăzi răspunderea](#) din 25 septembrie. La 26 septembrie ziarul inserează materialul [Leancă EXPLICĂ din cauza CUI Guvernul și-a asumat DIN NOU răspunderea politică](#), în care se aduc acuzații la adresa lui Veaceslav Ioniță, dar lipsește replica celui vizat.

V. RECOMANDĂRI GENERALE

Pornind de la importanța asigurării dreptului constituțional al cetățeanului la informație și de la obligația legală și deontologică a instituțiilor mass-media de a informa corect și obiectiv publicul despre subiectele de interes public, mass-media ar trebui:

- să țină cont în primul rând de importanța și gradul de interes public al subiectelor, și nu de preferințele și agenda patronilor instituțiilor de presă,
- să reflecte corect și imparțial problemele abordate, în special când e vorba de subiecte controversate,
- să prezinte echilibrat toate părțile implicate în controverse, respectând principiul de informare din mai multe surse, inclusiv de alternativă,
- să țină cont de convingerile politice ale diferitelor categorii ale populației, asigurând echilibrul și pluralismul socio-politic, dar și libertatea de exprimare,
- să reflecte veridic și echidistant evenimentele fără a deforma sensul realității prin montaj și comentarii.

Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA), în calitate de garant al interesului public și de autoritate de reglementare în domeniul audiovizualului, ar trebui:

- să se autosesizeze și să ia măsuri față de radiodifuzorii care încalcă constant dreptul locuitorilor Republicii Moldova la informare completă, obiectivă și veridică, dreptul la libera exprimare a opiniilor și dreptul la libera comunicare a informațiilor prin intermediul mass-media.